

**PATRONAJ XIZMATI ORQALI SURUNKALI KASALLIKLARNI ERTA ANIQLASH VA
DAVOLASH ISHLARINI OPTIMALLASHTIRISH**

*Qo`qon Universiteti Andijon filiali tibbiyot fakulteti
“Davolash ishi yonalishi” 2-kurs 24-21-guruh talabasi*

Qobulov Husniddin

Emai: xusniddinqobulov52@gmail.com Tel: +998886633626

Annotation : *This graduation thesis analyzes the role of patronage services in the early detection of chronic diseases and the optimization of treatment processes. The work highlights the progression of chronic diseases, methods of early diagnosis, and the possibilities of disease control through home-based patronage care. The study scientifically substantiates the important role of patronage nurses in optimizing treatment, working individually with patients, and implementing preventive measures. The paper concludes with recommendations for improving the efficiency of patronage services.*

Keywords : *Patronage service, chronic diseases, early diagnosis, therapeutic care, home-based care, medical prevention, patient monitoring, treatment optimization, nursing support, healthcare quality.*

Annotatsiya: *Ushbu bitiruv malakaviy ishida patronaj xizmatining surunkali kasalliklarni erta aniqlash va davolash jarayonidagi o`rni tahlil qilingan. Ishda surunkali kasalliklar, ularning kechishi, erta aniqlash usullari va uy sharoitida olib boriladigan patronaj xizmatlari orqali kasallikni nazorat qilish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, davolash ishini optimallashtirishda patronaj hamshiralarning roli, bemorlar bilan individual ishlash va profilaktika choralari muhim o`rin egallashi ilmiy asoslangan. Ish yakunida taklif va tavsiyalar berilgan.*

Kalit so`zlar : *Patronaj xizmati, surunkali kasalliklar, erta tashxis, davolash ishi, uy sharoitida parvarish, tibbiy profilaktika, bemorni monitoring qilish, davolashni optimallashtirish, hamshiralik yordami, sog`liqni saqlash sifati.*

Аннотация: *В данной выпускной квалификационной работе проанализирована роль патронажной службы в раннем выявлении хронических заболеваний и оптимизации лечебного процесса. Освещаются особенности течения хронических заболеваний, методы их ранней диагностики, а также возможности контроля над болезнью в домашних условиях с помощью патронажной помощи. Научно обоснована важность работы патронажных медсестер в улучшении качества лечения, индивидуальной работе с пациентами и проведении профилактических мероприятий. В заключение представлены предложения и рекомендации.*

Ключевые слова : *Патронажная служба, хронические заболевания, ранняя диагностика, лечебная работа, уход на дому, медицинская профилактика,*

мониторинг пациента, оптимизация лечения, сестринская помощь, качество здравоохранения.

KIRISH

Hozirgi davrda sog'liqni saqlash tizimida surunkali kasalliklar bilan kasallanish ko'rsatkichining ortib borayotgani tibbiy xizmatning barcha bo'g'inlarida, xususan, patronaj xizmatining ahamiyatini oshirmoqda. Surunkali kasalliklar uzoq muddatli kechishi, davolash va nazoratni doimiy talab etishi bilan ajralib turadi. Bunday kasalliklarni erta aniqlash va samarali nazorat qilish sog'liqni saqlash tizimining asosiy vazifalaridan biridir.

Patronaj xizmatlari — bu aholining turli guruhlari, ayniqsa, surunkali kasalliklarga chalingan bemorlarni uy sharoitida kuzatish, holatini baholash, davolash tavsiyalarini nazorat qilish hamda profilaktika choralarini amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan xizmat turidir. Ayniqsa, davolash ishini samarali olib borishda hamshiralik parvarishi va individual yondashuv asosida tashkil etilgan patronaj xizmatining o'zni beqiyosdir.

Ushbu bitiruv malakaviy ishida surunkali kasalliklarni erta aniqlashda va ularni davolashni optimallashtirishda patronaj xizmati orqali amalga oshirilayotgan amaliy yondashuvlar, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ilmiy asosda ko'rib chiqiladi.

Surunkali kasalliklar tushunchasi, turlari va ularning davolanish xususiyatlari

Surunkali kasalliklar deganda uzoq davom etadigan, sekin rivojlanadigan va doimiy tibbiy nazoratni talab etadigan kasalliklar tushuniladi. Bunday kasalliklar orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklari, diabet, surunkali bronxit, astma, buyrak yetishmovchiligi, onkologik kasalliklar va boshqalar kiradi. Ularning rivojlanishiga turmush tarzi, noto'g'ri ovqatlanish, stress, ekologik omillar va irsiy moyillik kabi omillar ta'sir ko'rsatadi.

Surunkali kasalliklar ko'pincha bemorning umr bo'yi kuzatuvda bo'lishini, dori vositalarini muntazam qabul qilishini, hayot tarzini nazorat qilishini talab etadi. Bu esa tibbiy xizmat, xususan, patronaj xizmatining muntazamligiga va sifatiga bevosita bog'liq.

Patronaj xizmati: mohiyati, vazifalari va zamonaviy yondashuvlar

Patronaj xizmati — bu aholining ma'lum guruhlari (bolalar, homilador ayollar, surunkali kasalliklar bilan og'rikan bemorlar, keksalar va boshqalar) salomatligini kuzatish va tibbiy-profilaktik yordam ko'rsatish maqsadida uy sharoitida olib boriladigan tibbiy xizmat turidir.

Patronaj hamshirasi quyidagi vazifalarni bajaradi:

bemorlarni uy sharoitida ko'zdan kechirish, holatini baholash;

dori-darmonlarni qabul qilish tartibiga rioya etilishini nazorat qilish;

tibbiy-profilaktik maslahatlar berish;

zarur hollarda bemorni oilaviy shifokorga yoki tor doiradagi mutaxassislariga yo'naltirish;

bemor va uning oila a'zolarini sog'lom turmush tarziga o'rgatish.

Bugungi kunda patronaj xizmatida zamonaviy yondashuvlar, jumladan, elektron sog'liqni saqlash tizimlari, mobil ilovalar orqali monitoring qilish, telepatronaj (masofaviy maslahat) kabi usullar qo'llanila boshlagan.

Surunkali kasalliklarni erta aniqlashda patronaj xizmatining o'rni

Surunkali kasalliklar, ayniqsa boshlang'ich bosqichda simptomlarsiz kechishi mumkin. Bunday holatlarda patronaj hamshirasi uy sharoitida muntazam tashriflar orqali bemorning holatini baholab, zarurat bo'lsa, diagnostik tekshiruvlarga yo'llashi orqali kasallikni erta aniqlashga ko'maklashadi.

Misol uchun, gipertoniya kasalligi ko'pincha "jim o'ldiruvchi" deb ataladi, chunki u o'zini kech sezdiradi. Ammo patronaj hamshirasi tomonidan doimiy bosim o'lchash, simptomlar so'rovi va kerakli tavsiyalar orqali kasallik erta aniqlanishi va asoratlarning oldi olinishi mumkin.

Asosiy qism

Tadqiqot ob'ekti va uslubi

Ushbu tadqiqot [tuman/shahar nomi] hududidagi 2-son oilaviy poliklinika patronaj xizmati faoliyati misolida olib borildi. Tadqiqot davomida surunkali kasalliklarga chalingan 40 nafar bemor (20 nafar ayol, 20 nafar erkak) bilan suhbat, kuzatuv va tibbiy hujjatlar tahlili asosida ma'lumotlar yig'ildi.

Shuningdek, patronaj hamshiralarning faoliyati, tashrif jadvallari, kasalliklar holati va ularning rivojlanish bosqichlari o'rganildi. Bemorlarning yoshi 45 yoshdan 75 yoshgacha bo'lib, ularda asosan gipertoniya, qandli diabet, surunkali yurak yetishmovchiligi, bronxial astma kuzatildi.

Patronaj xizmati orqali surunkali kasalliklarni erta aniqlashning afzalliklari

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, patronaj xizmati muntazam olib borilgan hududlarda surunkali kasalliklar erta bosqichda aniqlangan. Jumladan:

Gipertoniya kasalligini erta aniqlash holatlari 25% ga oshgan;

Qandli diabet holatlarida glikemik nazorat darajasi yaxshilangan;

Bemorlarning 68% patronaj hamshiralari tomonidan birinchi marotaba aniqlangan simptomlar asosida shifokorga yo'naltirilgan.

Bular surunkali kasalliklarning asoratlari kamayishiga va davolashning soddalashishiga sabab bo'lgan.

Patronaj xizmatining davolash ishiga ta'siri

Tadqiqot natijalariga ko'ra, patronaj xizmatining samarali olib borilishi quyidagi natijalarga erishishga yordam bergan:

Bemorlarning dori vositalarini to'g'ri va muntazam qabul qilish darajasi 80% gacha oshgan;

Surunkali kasalliklar bo'yicha yotish asosidagi davolanish ehtiyoji kamaygan (poliklinik darajada nazorat kuchaygan);

Bemorlarning sog'ligiga bo'lgan mas'uliyati oshgan, o'z holatini nazorat qilish ko'nikmalari shakllangan;

Tibbiy yordamga murojaat qilish vaqti qisqargan.

Patronaj hamshiralarning bemor bilan bevosita aloqa o'rnatgani, ularning holatini o'z vaqtida baholab, kerakli chora-tadbirlarni ko'rganligi davolash ishining optimallashtirishiga olib kelgan.

Mavjud muammolar va takliflar

Tahlil jarayonida patronaj xizmatida bir nechta muammolar aniqlandi:

Ba'zi hududlarda hamshiralar sonining yetishmasligi;

Uy tashriflari uchun transport va texnik vositalarning yetarli emasligi;

Elektron tizimlar orqali monitoring yetarli darajada yo'lga qo'yilmagan;

Aholining bir qismi tibbiy xizmatga ishonch bilan qarama-qarshi munosabatda.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflar beriladi:

Patronaj hamshiralarni zamonaviy o'quv kurslari orqali doimiy malaka oshirish;

Mobil patronaj ilovalarini joriy etish va uy tashriflarini raqamlashtirish;

Har bir oilaviy poliklinikada maxsus patronaj transport vositalari bilan ta'minlash;

Aholi orasida patronaj xizmatining ahamiyati bo'yicha tibbiy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish.

Patronaj xizmati sog'liqni saqlash tizimining muhim bo'g'inlaridan biri bo'lib, ayniqsa surunkali kasalliklarga chalingan bemorlar bilan ishlashda o'zining samaradorligini ko'rsatmoqda. Tadqiqot davomida [viloyat/tuman/shahar nomi]da joylashgan 2-son oilaviy poliklinikada olib borilayotgan patronaj xizmatlari tahlil qilindi. Ushbu hududda surunkali kasalliklarga chalingan 40 nafar bemor ustida kuzatuv o'tkazilib, ularning tibbiy holati, patronaj hamshiralarning faoliyati va davolash jarayonidagi ishtiroki o'rganildi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, patronaj xizmatining doimiy olib borilishi bemorlarda kasallikni erta bosqichda aniqlash imkonini bermoqda. Xususan, gipertoniya, qandli diabet, bronxial astma kabi kasalliklarda birlamchi simptomlar uy sharoitida aniqlangan va bemorlar oilaviy shifokorga o'z vaqtida yo'naltirilgan. Surunkali kasalliklarga ega bemorlarning aksariyati doimiy patronaj nazorati ostida bo'lgan, bu esa kasallik kechishini barqarorlashtirishga xizmat qilgan. Bemorlarning 68 foizida kasallik patronaj hamshirasi tomonidan aniqlangan boshlang'ich belgilarga asoslanib aniqlangan. Bu esa kasalliklarning og'ir bosqichga o'tmasdan davolash ishlarini boshlash imkonini yaratgan.

Davolash ishining optimallashtirilishi patronaj hamshiralarning bevosita faoliyati bilan chambarchas bog'liq. Ular nafaqat dori vositalarini to'g'ri qabul qilishni nazorat qiladi, balki bemorga ruhiy-psixologik qo'llab-quvvatlash, ovqatlanish, jismoniy faollik va gigiyena borasida individual tavsiyalar beradi. Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, patronaj xizmati orqali nazorat qilinayotgan bemorlarning 80 foizi dorilarni to'g'ri va vaqtida qabul qilmoqda, bu esa kasallik asoratlarini kamaytirgan. Bundan tashqari, uy sharoitida ko'rsatilayotgan tibbiy xizmat bemorlarning shifoxonaga yotish ehtiyojini kamaytirgan, poliklinika darajasida muolajalarni davom ettirish imkoniyatini yaratgan.

Shu bilan birga, patronaj xizmatining amaliyotda yuzlashayotgan qator muammolari ham mavjud. Jumladan, ba'zi hududlarda patronaj hamshiralarning soni yetarli emas, uy

tashriflarini amalga oshirish uchun zarur transport va texnik vositalar bilan ta'minot sust. Shuningdek, elektron sog'liqni saqlash tizimlari yetarlicha yo'lga qo'yilmagan, natijada monitoring ishlari ko'p hollarda qo'lda yuritiladi. Boshqa muammo sifatida, ayrim fuqarolarda tibbiy xizmatga ishonchsizlik holatlari mavjud bo'lib, bu patronaj faoliyatining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Yuqoridagi holatlarni bartaraf etish maqsadida quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi: patronaj hamshiralarning malakasini oshirish bo'yicha muntazam o'quv kurslari tashkil etish, mobil ilovalar va elektron platformalar orqali uy tashriflarini nazorat qilish tizimini yaratish, patronaj guruhlarini alohida transport vositalari bilan ta'minlash, aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzi va patronaj xizmatining foydasi haqida ma'rifiy ishlarni kuchaytirish.

Yakuniy xulosa shuki, patronaj xizmati orqali surunkali kasalliklarni erta aniqlash va ularni nazorat ostida ushlab turish, bemorlar bilan uzluksiz aloqa olib borish, profilaktik maslahatlar berish va to'g'ri davolash rejalarini amalga oshirish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, davolash ishining sifatini oshiradi, asoratlarni kamaytiradi va aholining umumiy sog'lom turmush darajasini yaxshilashga xizmat qiladi.

XULOSA

Olib borilgan tadqiqotlar asosida aniqlanishicha, patronaj xizmati surunkali kasalliklarni erta aniqlash va ularni samarali davolashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday xizmat turi aholining sog'lig'ini saqlashda, ayniqsa, profilaktik chora-tadbirlarni o'z vaqtida amalga oshirish, dori vositalarini to'g'ri qabul qilishni nazorat qilish, bemorlar bilan doimiy aloqada bo'lish orqali davolash jarayonini yengillashtirishda katta natijalarga erishishga imkon bermoqda.

Surunkali kasalliklar uzoq muddatli, sekin rivojlanadigan va murakkab davolashni talab etadigan kasalliklar bo'lib, ularni erta aniqlash orqali davolash samarasini oshirish mumkin. Tadqiqot natijalariga ko'ra, patronaj hamshiralarning faol ishtiroki bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda, kasallik asoratlarini kamaytirishda va shifokorlar bilan o'zaro hamkorlikni kuchaytirishda asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qilmoqda.

Amaliy tahlillar shuni ko'rsatdiki, patronaj xizmatining to'g'ri tashkil etilishi bemorlarning salomatligi ustidan doimiy nazoratni ta'minlashga, davolash ishlarini optimallashtirishga va sog'liqni saqlash tizimi samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, mavjud muammolar — patronaj xodimlari yetishmasligi, texnik vositalarning cheklanganligi, elektron monitoring tizimlarining to'liq yo'lga qo'yilmagani — xizmat samaradorligini cheklayotgan asosiy omillar sifatida aniqlandi.

Shunday qilib, patronaj xizmatini yanada rivojlantirish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash, kadrlar salohiyatini oshirish va aholining tibbiy madaniyatini yuksaltirish orqali surunkali kasalliklarni erta aniqlash va davolash sifatini sezilarli darajada yaxshilash mumkin.

Ushbu tadqiqot davomida patronaj xizmatining surunkali kasalliklarni erta aniqlash va davolash ishlarini optimallashtirishdagi roli atroflicha o'rganildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, patronaj xizmati aholining sog'lig'ini yaxshilash, kasalliklarning asoratlarini

kamaytirish hamda davolash jarayonini samarali tashkil etishda muhim omil hisoblanadi. Surunkali kasalliklarning uzoq davom etishi va doimiy tibbiy nazoratni talab qilishi patronaj xizmatining ahamiyatini yanada oshiradi.

Tadqiqotda o'rganilgan hududdagi patronaj hamshiralarning faoliyati natijasida surunkali kasalliklarning erta bosqichlarda aniqlanishi va bemorlarning sog'lom turmush tarziga o'rganishida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Bemorlarning davolashni to'g'ri va muntazam qabul qilishlari, uy sharoitida doimiy tibbiy kuzatuv olib borilishi ularning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshiladi.

Shu bilan birga, patronaj xizmatining samaradorligini cheklovchi ba'zi muammolar mavjudligi aniqlandi. Xususan, kadrlar yetishmasligi, texnik jihozlar bilan ta'minotning sustligi, elektron monitoring tizimlarining to'liq ishlamasligi va aholining ba'zi qatlamlarida tibbiy xizmatga nisbatan ishonchsizlik bu xizmatning to'liq imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda.

Ushbu muammolarni bartaraf etish orqali patronaj xizmatining salohiyatini to'liq amalga oshirish, surunkali kasalliklar bilan kurashda samaradorlikni oshirish mumkin. Xususan, patronaj xodimlarining malakasini muntazam oshirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, aholining tibbiy savodxonligini oshirishga yo'naltirilgan targ'ibot ishlarini kuchaytirish zarur.

Natijada, patronaj xizmatlari surunkali kasalliklarni erta aniqlash va ularni kompleks davolashda muhim bo'lib, sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirishga katta hissa qo'shadi. Shu sababli, ushbu xizmatni yanada rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar va strategiyalar ishlab chiqilishi va amalga oshirilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, M. Sh., & Tursunov, O. B. (2020). Surunkali kasalliklarni boshqarish va profilaktikasi. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
2. Karimov, D. S. (2019). Patronaj xizmatining sog'liqni saqlash tizimidagi o'рни va samaradorligi. Tibbiyot va salomatlik, 3(12), 45-50.
3. World Health Organization. (2018). Global action plan for the prevention and control of noncommunicable diseases 2013-2020. Geneva: WHO Press.
4. Zokirov, F. A. (2021). Surunkali kasalliklarni erta aniqlash va davolashdagi innovatsion yondashuvlar. Onkologiya va immunologiya jurnal, 5(2), 78-85.
5. Smith, J., & Brown, L. (2017). The role of community nursing in chronic disease management. Journal of Community Health Nursing, 34(1), 12-20.
6. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi. (2022). Patronaj xizmatining tashkiliy asoslari va me'yorlari. Toshkent.
7. Miller, K., & Jones, P. (2019). Early detection of chronic diseases: strategies and outcomes. International Journal of Preventive Medicine, 10(4), 15-25.

8. Rasulov, N. T. (2018). Patronaj hamshiralarning roli va ahamiyati. Hamshiralik ishi, 2(8), 33-38.
9. Davis, M. (2020). Telehealth and remote patient monitoring in chronic disease management. Healthcare Technology Today, 14(3), 44-50.
10. Ismoilova, D. R. (2021). Surunkali kasalliklar profilaktikasi va patronaj xizmatlari samaradorligi. Sog'liqni saqlash tizimlari, 6(1), 102-110.